

Nederlanders in buitenlandse gevangenissen

Citation for published version (APA):

van der Meer, I., & Klip, A. (1999). Nederlanders in buitenlandse gevangenissen. *Nederlands Juristenblad*, 1999, 999-1000.

Document status and date:

Published: 01/01/1999

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Nederlanders in buitenlandse gevangenissen

De betreurenswaardige positie van Nederlanders die gedetineerd zijn in het buitenland is regelmatig in het nieuws. Met name de gedetineerden zelf maken zware verwijten aan het adres van de Nederlandse regering. Deze zou zich onvoldoende bekommeren om het lot van haar landgenoten. Ook de Nederlandse vertegenwoordiging ter plaatse wordt gebrek aan inzet verweten. Daarnaast zijn veel klachten geuit over het niet-overbrengen van Nederlanders terug naar Nederland om daar straf uit te zitten. Over deze overbrenging in het kader van de overdracht van strafexecutie gaat deze bijdrage. Ten dele delen wij de kritiek op de regering, zij zou op sommige punten zich meer kunnen inzetten voor landgenoten. Voor een ander deel moet worden erkend dat het allemaal niet zo makkelijk ligt.

In grote lijnen staan twee barrières in de wet aan een vlotte overbrenging naar Nederland. Allereerst eist de Wet Overdracht Tenuitvoerlegging Strafvonnissen voor de overname van een buitenlands vonnis een verdrag met het betrokken land. Het andere bezwaar komt voort uit EVRM. Dit verdrag zou verhinderen dat Nederland vonnissen overneemt waar een luchtje aan kleeft. Alvorens beide bezwaren nader te bespreken dient eerst een onderscheid te worden aangebracht in de situaties waarin Nederlanders zich in het buitenland bevinden.

Ten eerste gevallen waar de strafprocedure als zodanig in overeenstemming met EVRM maatstaven is, maar waar de detentiesituatie niet menswaardig is; met twintig personen op één cel, (seksueel) geweld binnen de gevangenis, onvoldoende medische verzorging. Ten tweede gevallen waarin het buitenlandse strafvonnis tot stand is gekomen in strijd met fundamentele rechten; geen tolk, geen raadsman, bekennende verklaring onder marteling totstandgekomen enz.

Indien op het vonnis niets is aan te merken staat het EVRM niet in de weg aan een overname van het vonnis door Nederland. De tenuitvoerlegging van een in overeenstemming met het EVRM gewezen vonnis, kan op zichzelf geen schending van het EVRM opleveren. Integendeel, Nederland bevordert juist de naleving van het EVRM door beëindiging van de slechte detentiesituatie. De eis dat overbrenging slechts bij verdrag geschiedt, kan roet in het eten gooien. Nederlanders die op grond van een keurig vonnis in een land verblijven waarmee geen verdrag bestaat kunnen niet worden overgebracht.

Aanzienlijk minder eenvoudig is de situatie waarin het vonnis niet deugt. Daar loopt Nederland het risico het EVRM te schenden door de tenuitvoerlegging van een vonnis dat in strijd met de garanties van dat verdrag tot stand is gekomen. De vrees die de regering hier heeft is niet ongegrond, maar wellicht iets overtrokken. In de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn tot nu toe twee zaken over de overdracht van strafvonnissen gewezen (EHRM, 26 juni 1992, Drozd en Janousek tegen Frankrijk en Spanje, Series A-240; EHRM, 24 oktober 1995, Iribarne Perez tegen Frankrijk, Series A-235-C). In beide gevallen werd geklaagd over schending van het EVRM in de veroordelende staat, waarvoor de overnemende staat verantwoordelijk zou zijn. Het EHRM stelde in beide zaken dat de overnemende staat het EVRM niet had geschonden. Het Hof toont zich namelijk gevoelig voor het dilemma waarin staten, partij bij het EVRM, zich bevinden wanneer zij vonnissen uit moeilijke landen overnemen: Als je overneemt maak je je handen wellicht vuil; als je niet overneemt bestendigt dat juist het verblijf in het buitenland. In beide zaken heeft het EHRM gesteld dat niet is vereist dat de buitenlandse procedure aan alle eisen van artikel 6 EVRM dient te voldoen, slechts wanneer sprake is van een 'flagrant denial of justice' zou een staat de overname moeten weigeren. Hoewel het Hof nog niet heeft gespecificeerd wat onder een 'flagrant denial of justice' moet worden verstaan, is duidelijk dat veel zaken waarin de procedure niet volledig in overeenstemming was met

de eisen van het EVRM kunnen worden overgenomen. Het Hof laat dit toe omdat anders overbrenging per definitie onmogelijk zou zijn.

De opvatting van de regering daarentegen levert de merkwaardige paradox op dat de rechten die mensen zouden moeten beschermen juist in de weg staan aan hun overbrenging. Naar onze mening zou Nederland, in het belang van de gedetineerde en met zijn instemming, meer bereidheid kunnen tonen in het overnemen van dergelijke vonnissen. Ook het EHRM zal niet ongevoelig zijn voor het wegen van de betrokken belangen; het heeft immers vastgesteld dat de overdracht met name in het belang van het individu is. Daarom mag de verwachting worden uitgesproken dat het respect afdwingt wanneer het belang van het individu (om terug te keren naar eigen land) zwaarder weegt dan het belang van de staat (om geen vuile vonnissen over te nemen). Waarom de proef niet op de som genomen?

Nog op twee andere punten zou Nederland zich actiever kunnen tonen. Als een Nederlander in het buitenland wordt gearresteerd is het beleid af te wachten tot de betrokkene is uitgeprocedeerd en het buitenland met een voorstel tot overbrenging komt. Niets staat er echter aan in de weg om in een vroeg stadium (voordat de strafzaak in het buitenland aanhangig wordt) aan het buitenland voor te stellen dat Nederland de strafvervolgning overneemt. Bij misdrijven is Nederland namelijk zelf bevoegd in het buitenland door Nederlanders gepleegde strafbare feiten te vervolgen. Het buitenland kan - helaas - hiertoe niet worden verplicht. Er zou bijzonder veel gewonnen worden, indien de strafvervolgning veelvuldig zou worden overgedragen. In gevallen waarin met het betreffende land geen verdrag inzake overdracht strafexecutie bestaat is dit zelfs de enige mogelijkheid Nederlanders naar huis te krijgen. Bovendien wordt de buitenlandse detentie verkort en wordt de inmenging in nationale aangelegenheden vermeden. Dit laatste geldt eens te meer voor de gevallen waarin oplegging van de doodstraf dreigt. Juist dan kan handelen in een vroeg stadium voorkomen dat er later geen juridische mogelijkheden tot overbrenging meer bestaan. Het beleid van de regering bij arrestatie van Nederlanders in het buitenland geen pogingen te doen de strafvervolgning over te nemen dient onzes inziens te worden verlaten.

Ook wanneer Nederlanders eenmaal onherroepelijk zijn veroordeeld, wacht Nederland af tot het buitenland met een voorstel tot overbrenging komt. Uit rapporten van de Nationale Ombudsman blijkt dat de regering ervan uitgaat dat uitsluitend de veroordelende staat het initiatief mag nemen. Dit laatste berust op een onjuiste lezing van artikel 2 lid 3 van Verdrag tot overbrenging van gevonnisde personen van 1983: beide staten, de veroordelende staat en de staat waarvan de gedetineerde onderdaan is kunnen een verzoek tot overbrenging doen.

Concluderend moet worden gezegd dat het onverkort vasthouden aan de verdragseis bij de overname van buitenlandse vonnissen mee kan brengen dat een onmenswaardige detentie in het buitenland blijft voortduren. Dat roept de vraag op in wiens belang de verdragseis nog wel is. Op Nederland rust niet zonder meer de plicht om de overname te weigeren als de in het buitenland gevoerde procedure niet voldoet aan alle regels van het EVRM. Nederland zou sommige problemen kunnen voorkomen door een vroegtijdig en actief beleid van overname van strafvervolgingen te voeren. Bovendien zou Nederland uit humanitaire overwegingen zich actiever moeten opstellen ten aanzien van de overname van vonnissen van het buitenland.

Dit is een verkorte versie van een beschouwing over dilemma's bij de overbrenging van gedetineerden naar Nederland, welke zal verschijnen in een feestbundel ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van het Willem Pompe Instituut.]

Ilse van der Meer en André Klip

(beiden verbonden aan het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen van de Universiteit Utrecht)